

Obsah

Město Jevišovice	7
Prehistorie Jevišovic	8
Historie Jevišovic	9
Starý hrad (první hrad Kunštátů)	16
Starý zámek (druhý hrad Kunštátů)	16
Interiéry Starého zámku	19
Zámecká kaple sv. Ludvíka	19
Prohlídkové trasy zámku	23
Předzámčí Starého zámku	25
Další památky v Jevišovicích	
Nový zámek s anglickým parkem	26
Interiéry Nového zámku	30
Zámecký park se sochami	31
Farní kostel sv. Josefa	33
Hřbitov s hrobní kaplí Ugartů	38
Zaniklá kaple sv. Jana Nepomuckého	40
Zástavba městečka	41
Vybrané budovy	43
Komenium, škola a zaniklý pomník korunního prince	44
Barokní sýpka a Rovenský dvůr	44
Jevišovická přehrada	45

Drobné památky	46
Morová Boží muka Nejsvětější Trojice (Floriánek)	46
Plevova kaplička Panny Marie	46
Socha sv. Jana Nepomuckého	46
Socha sv. Floriána	47
Socha sv. Josefa	47
Socha sv. Aloise	48
Soška Madony v nice	48
Pomník Kalich	48
Pomník padlých	49
Kříže v katastru Jevišovic	50
Vybrané památky v okolí Jevišovic	51
Výběr z pramenů a literatury	53

MĚSTO JEVIŠOVICE

Jevišovice jsou malebné jihomoravské městečko ležící v krajině Jevišovické pahorkatiny v nadmořské výšce 352 metrů. Od roku 2007 mají opět přiznaný statut města. Zvlněnou krajinu, v létě obvykle velmi vyprahlou, dotváří pestrá mozaika polí, luk, smíšených lesů a drobných borových lesíků. Jevišovice mají odedávna přirozený spád do 16 km jižněji položeného Znojma; dalšími většími městy v dosahu podle vzdálenosti jsou Třebíč (31 km), Jihlava (66 km), Brno (78 km), a dále: Vídeň (106 km), České Budějovice (133 km), Bratislava (170 km) a Praha (194 km).

Větší část zástavby Jevišovic se nachází nad pravým břehem řeky Jevišovky, menší část, zvaná Podolí, leží i na levém břehu a přechází plynule v zástavbu sousední obce Střelice. Jevišovice s cca 1200 obyvateli patří k nejmenším městům v České republice. Jejich počet se oproti předchozím dvěma stoletím nijak výrazně nezměnil. Název pochází nejspíše z osobního jména „Jeviš“ a stejně se kdysi jmenovala pouze zaniklá ves u Starého Hobzí na Jemnicku. **Znak** města představuje v modrém poli zlatá hradební brána se třemi věžemi s červenými střechami, v bráně je černá mříž, nad níž je posazen kunštátský štítek.

Nový zámek od padesátých let 20. století slouží jako Domov pro seniory. Zvláště v období šedesátých až osmdesátých let 20. století byly Jevišovice oblíbeným letoviskem s koupalištěm na Jevišovické přehradě (otevřeno s plovoucím bazénem v roce 1961).

STARÝ HRAD (PRVNÍ HRAD KUNŠTÁTŮ) ■

Starý hrad (v archeologické literatuře zvaný jako Starý zámek) – skalnatý ostroh v meandru řeky Jevišovky v katastru sousední obce Střelice, sloužil již v době pravěku jako výšinné sídliště. Ve vrcholném středověku (13. století, první zmínka roku 1289) zde Kunštáti postavili svůj první hrad, přičemž zanikly starší povrchové stopy předchozích sídlišť. Tento původní hrad Kunštátů byl zřejmě záměrně rozbořen v době husitských válek. Výzkumy prehistorického osídlení zde provedl Jaroslav Palliardi v letech 1909–15 a zjistil několik kulturních vrstev. Jedna z fází eneolitu byla nazvána podle tohoto naleziště jako **jevišovická kultura** (období cca 2500 let př. Kr., souběžná s tzv. řivnáčskou kulturou v Čechách). Výšinná sídliště jevišovické kultury jsou známa na jižní Moravě např. také z Brna-Líšně, Grešlového Mýta a Vysočan. Kunštátský hrad je dodnes patrný v trojdílné dispozici s nepatrnými stopami nadzemního kamenného zdiva, spojovaného maltou. Ze Starého hradu je ideální pohled na protilehlý Starý zámek a část městečka.

STARÝ ZÁMEK

(PŮVODNĚ DRUHÝ HRAD KUNŠTÁTŮ) ■

Druhý hrad (dnešní Starý zámek) byl stavěn někdy ve 20. až 30. letech 15. století na skalnatém ostrohu protější strany údolí Jevišovky zhruba naproti Starému hradu pravděpodobně Sezemou z Kunštátu a Jevišovic. Jednalo se o dvojdílný hrad bez věží podobně jako např. hrad v Brtnici. Ve 2. polovině 16. stol. byl Kunštáty na této gotické substrukci dále budován renesanční zámek a stavební práce pokračovaly též na přelomu 16. a 17. století, kdy objekt patřil knížecímu rodu Minsterbersko-Olešnických. Roku 1649 zámek koupil od císaře Ferdinanda III. slavný obránce Brna Jan Ludvík Raduit de Souches, který záhy vystavěl kapli sv. Ludvíka a upravil zámek do raně barokní podoby a v městečku zbudoval či adaptoval další důležité budovy (kostel sv. Mikuláše, faru, školu).

Hlavní nádvoří Starého zámku.

Severní průčelí Nového zámku s Mattielliho sochou. ▲

Farní kostel sv. Josefa. ▲

ZÁSTAVBA MĚSTEČKA

Návštěvník, přijíždějící do Jevišovic ze směru od Znojma, může při letném pohledu získat mylný dojem, že projíždí celkem obyčejným, fádním městečkem. Největší jeho krásy se totiž z této strany skrývají a malebná poloha je patrná pouze při příjezdu z opačné strany, od Jaroměřic nad Rokytnou a od Moravského Krumlova, částečně i od Boskovštejna. Zde se v pohledu uplatňují výrazné dominanty Starého zámku a farního kostela sv. Josefa v dramatické části krajiny, formované hlubokým údolím Jevišovky. Při pozornější prohlídce je zřejmé, že se jedná o jedno z nejhezčích malých měst jihozápadní Moravy. Centrum je od roku 1990 chráněno jako **památková zóna**.

Nejstarší zástavba se nachází v okolí Starého zámku, jednak v původním podhradí v údolí Jevišovky (místní část zvaná Podolí) na severní straně, a jednak vlastní městečko na plošince ve směru jižním. Dvě starší a dvě novější náměstí směřují v ose k Novému zámku. Malebné a památkově hodnotné je zejména **náměstí Jiřího z Poděbrad**, v němž převažuje venkovský styl budov. Zajímavá je

Pomník padlých, v pozadí Starý zámek. ▲

KŘÍŽE V KATASTRU JEVIŠOVIC

- 1. Jelínkův kříž** na hřbitově z roku 1810, celý kamenný (pískovcový), i korpus, reliéf sv. Magdalény, okolo kamenné balustrové zábradlí. Charakteristický výrobek dílny *Johanna Sackla* v Moravském Krumlově.
- 2. Pagallův kříž** z roku 1810 při cestě „Na Véhoně“, český učitel Josef Pagal, pocházel z domu čp. 68 (škola). Rovněž dílo kameníka *Johanna Sackla*.
- 3. Pavelkův kříž** u zámeckého příkopu, v ose k Božím mukám Floriánek, kamenný, korpus kovový. Roku 1887 jej nechali postavit manželé Antonín a Anna Pavelkovi z Jevišovic.
- 4. Neoralův kříž** z roku 1890 u rozcestí Bojanovice – Boskovštejn, kamenný, korpus kovový. Nechal postavit pololáník František Neoral.
- 5. Havlišův kříž** z roku 1892 na Ouvarcích u čp. 104 (hovorově „Hóvarce“) při zdi zahrady.
- 6. Málkův kříž** z roku 1902 (Jan a Kateřina) k Boskovštejnu mezi dvěma akáty, kamenný, korpus litinový. Roku 2021 restaurován René Vlasákem.
- 7. Klaudův kříž** z roku 1911 u silnice na Bojanovice, mramorový. Stojí v místě zaniklé barokní kaple sv. Jana Nepomuckého.

Starý zámek v Jevišovcích a památky v okolí

Text a ilustrace: Mgr. Ing. Jiří Černý

Lektoroval: PhDr. Zdeněk Drahoš

Grafický návrh a úprava: Milan Mačinec

Návrh obálky: Mgr. Ing. Jiří Černý, Milan Mačinec

Tisk: Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, 659 37 Brno

Vydavatel: Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, 659 37 Brno

Vydání první

Brno, 2021

ISBN: 978-80-7028-552-7